

Кулеша М. М.

*аспірант кафедри конституційного,
адміністративного та фінансового права
Академії праці, соціальних відносин і туризму*

Чистяков В. О.

*аспірант кафедри конституційного,
адміністративного та фінансового права
Академії праці, соціальних відносин і туризму*

Карпюк А. В.

*аспірант кафедри конституційного,
адміністративного та фінансового права
Академії праці, соціальних відносин і туризму*

ОХОРОНА ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ В УКРАЇНІ: РОЗДУМИ ЩОДО ПОКРАЩЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Земельні ресурси завжди відігравали ключову роль у соціально-економічному розвитку держав, становлячи основу для аграрного сектору, промислового виробництва, будівництва та інших сфер життєдіяльності суспільства. Для України, країни з одними з найродючіших ґрунтів у світі, земельні ресурси набувають особливого значення, будучи не лише основою продовольчої безпеки, а й важливим фактором економічної стабільності та зростання. У цьому контексті, правова охорона земельних ресурсів виступає як критично важлива умова для збереження та раціонального використання цих незамінних природних багатств.

Останніми роками публікації науковців здебільшого присвячені аналізу окремих аспектів правового механізму охорони земельних ресурсів України, що охоплює комплекс правових норм, регуляторних процедур та інституціональних заходів, спрямованих на забезпечення збалансованого використання, відновлення та захисту земель [1]. Оскільки відповідно до соціально-економічних викликів та міжнародних зобов'язань України відбувається перманентна еволюція правового поля, земельне законодавство постійно адаптується, щоб відповідати потребам часу та забезпечувати ефективну охорону земельних ресурсів.

Окрема увага науковцями приділяється розгляду питань, пов'язаних із законодавчим регулюванням земельних відносин, роллю та повноваженнями державних органів у сфері земельної охорони, механізмами контролю та нагляду за дотриманням земельного законодавства, а також проблематиці використання та охорони земель в умовах антропогенного впливу та зміни клімату [2]. Також вчених цікавить питання вдосконалення правових і адміністративних механізмів, спрямованих на підвищення ефективності охорони земель, запобігання їх деградації та втраті [3].

Як відомо, охорона земельних ресурсів України вимагає комплексного

підходу, який забезпечує злагоджену взаємодію між законодавчими, виконавчими та контрольними органами влади, а також активну участь громадськості. Це передбачає не лише розробку ефективних правових норм і механізмів їх застосування, але й забезпечення прозорості та відкритості у прийнятті важливих рішень, що стосуються використання та охорони земельних ресурсів.

Значення земельних ресурсів для України є важливим, адже вони є фундаментом для розвитку аграрного сектору, одного з лідерів економіки країни, забезпечуючи значну частину вітчизняного ВВП та експортних доходів. Водночас земля є невід'ємною частиною природного середовища, тому її охорона тісно пов'язана з питаннями екологічної безпеки, збереження біорізноманіття та забезпечення сталого розвитку.

У контексті глобальних викликів, таких як кліматичні зміни, втрата родючості ґрунтів та необхідність забезпечення продовольчої безпеки, роль правової охорони земельних ресурсів набуває ще більшої актуальності. Тому держава повинна впроваджувати інноваційні підходи та технології для ефективного моніторингу, управління та захисту земель, а також сприяти формуванню екологічної свідомості та відповідального ставлення до землекористування як у громадян, так і в бізнесу.

Так, незважаючи на наявність законодавчої бази та інституціональних механізмів, система правової охорони земельних ресурсів стикається з низкою проблем та викликів. Серед них – недостатня ефективність контролю за дотриманням земельного законодавства, високий рівень корупції в земельній сфері, неповна інвентаризація земель, а також відсутність комплексного підходу до управління та охорони земельних ресурсів. Крім того, зростаюча антропогенна діяльність та кліматичні зміни посилюють ризики ерозії ґрунтів, забруднення земель та втрати їх родючості.

Вбачається, що для підвищення ефективності правової охорони земельних ресурсів важливо не лише вдосконалення нормативно-правової бази як такої та підвищення рівня відповідальності за порушення земельного законодавства, але й впровадження сучасних технологій для моніторингу та аналізу стану земель. В цьому контексті набуває значущості науково-дослідна діяльність, спрямована на вивчення проблем охорони земель та розробку інноваційних методів їх вирішення, яка відіграє ключову роль у забезпеченні сталого використання земельних ресурсів. Розробка нових підходів до землеробства, які б забезпечували збереження родючості ґрунтів, а також впровадження заходів з екологічного відновлення деградованих земель мають стати пріоритетами в політиці охорони земель. Крім того, важливо стимулювати впровадження та використання екологічно чистих технологій в аграрному секторі, а також розробити програми підтримки для сільськогосподарських товаровиробників, які дотримуються принципів сталого землекористування.

Тож сьогодні необхідно зміцнювати правову охорону земельних ресурсів України як ключового елемента забезпечення її соціально-економічного розвитку, екологічної стабільності та сталого майбутнього. Розробка та впровадження ефективних стратегій та інструментів охорони, які

враховуватимуть як національні, так і міжнародні вимоги та стандарти, є невідкладною потребою, що вимагає згуртованих зусиль усіх рівнів влади, наукової спільноти, бізнесу та громадянського суспільства.

Враховуючи стрімкий розвиток технологій та зростання глобальних екологічних викликів, Україна стикається з потребою адаптації свого правового регулювання земельних ресурсів до нових умов. Це передбачає використання цифрових технологій для моніторингу стану земель, розробку нових нормативно-правових актів, які б враховували передовий міжнародний досвід, та залучення громадськості до процесу охорони земель через інформаційні кампанії та освітні програми.

Підвищення правової обізнаності серед землекористувачів, посилення відповідальності за порушення земельного законодавства, а також створення стимулів для здійснення сталого використання земельних ресурсів можуть стати ефективними кроками на шляху до забезпечення їх охорони. Важливо, щоб у цих процесах брали участь не лише державні органи, але й приватний сектор, наукові кола та громадські організації, формуючи синергію у зусиллях зі збереження та раціонального використання земельних ресурсів.

Таким чином, охорона земельних ресурсів України в умовах сучасних викликів є складним, але вкрай необхідним завданням, яке вимагає комплексного підходу, врахування всіх факторів впливу та активної участі всіх стейкхолдерів. Реалізація цього завдання дозволить не лише зберегти природні багатства країни для майбутніх поколінь, але й забезпечити сталий розвиток економіки, підвищення якості життя населення та відповідність до глобальних екологічних стандартів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Шуст А. Механізм правового регулювання земельних отношений в Україні. *Legea si viata: Revista stiintifico-practica*. 2017. № 5/2. С. 148–151.

2. Теремецький В.І., Шуст Г.П. Публічне управління у сфері використання та охорони земельних ресурсів: зарубіжний досвід та українські реалії. *Право і безпека*. 2020 № 2. С. 69–75.

3. Teremetskyi V., Komarnitskyi V., Shust H., Ilkiv O., Krupnova L. (2021). Specifics of Using and Protecting Land Resources in Ukraine and Foreign Countries. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*, Vol. 24, Special Issue 1: Business Ethics and Regulatory Compliance, 1-10. URL: <https://www.abacademies.org/abstract/specifics-of-using-and-protecting-land-resources-in-ukraine-and-foreign-countries-11386.html>